

Вінницький національний технічний університет  
Кафедра мовознавства  
Факультет інформаційних електронних систем

## **УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА. ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА МОРФОЛОГІЯ**

**(Вибірковий)**

**I (бакалаврський) рівень вищої освіти**

Освітня програма: усі

Спеціальність: усі

Викладач: Пустовіт Т. М., Горчинська Л. В.

Мова викладання: українська

Семестр – 5-6

Кредитів ЕКТС – 3

Лекцій – не передбачено

Практичних – 72 год.

Самостійна робота – 18 год.

Вид контролю: залік

**Передумови для вивчення** – використання набутих результатів навчання під час вивчення компонент: Українська мова як іноземна, рівень володіння B2.

**Метою** вивчення дисципліни «Українська мова як іноземна. Функціонально-комунікативна морфологія» є вдосконалення комунікативно-мовленнєвої компетенції іноземних студентів з метою забезпечення їхнього ефективного спілкування (усного та письмового) у соціокультурному та професійному середовищі.

**Компетентності:** здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у соціокультурній, фаховій та офіційно-ділових сферах спілкування у межах рівня володіння мовою B2.

**Результати навчання:** сформовані вміння розпізнавати й використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах

комунікативних потреб, ефективно використовувати набуті лінгвістичні знання (фонетичні, лексичні, граматичні, синтаксичні) в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо) у вигляді письмових чи усних висловлювань у ситуаціях соціокультурної, фахової та офіційно-ділової сфер спілкування в україномовному середовищі на рівні володіння мовою В2 для виконання різноманітних комунікативних завдань.

## Тематика:

<b>Змістовий модуль 1. Утворення відмінкових форм в однині та множині</b>	
Тема 1	Відмінювання іменників чоловічого роду з основою на твердий приголосний, на м'який приголосний; з різними закінченнями та кінцевими компонентами. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-розпитування.
Тема 2	Відмінювання іменників жіночого роду із різними закінченнями. Ознайомче читання текстів науково-професійної сфери. Монолог-опис.
Тема 3	Відмінювання іменників середнього роду із різними закінченнями. Ознайомче читання тексту соціально-культурної сфери. Монолог-роздум.
Тема 4	Відмінювання множинних іменників та іменників спільного роду. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 5	Відмінювання абревіатур та складноскорочених слів. Оглядове читання газетних матеріалів (економічні новини). Діалог-бесіда.
Тема 6	Відмінювання прикметників чоловічого, жіночого, середнього роду із різними закінченнями. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Монолог-опис.
Тема 7	Відмінювання складних прикметників. Оглядове читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-розпитування.
Тема 8	Відмінювання числівників на позначення часу та на позначення дати. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 9	Відмінювання займенників: особових, присвійних, особово-вказівних, питально-відносних, неозначених. Діалогічне мовлення.
<b>Змістовий модуль 2. Уживання відмінкових форм в однині та множині. Основні значення відмінків.</b>	
Тема 10	Функціонування називного відмінка для позначення суб'єкта активної дії, об'єкта зацікавлення, об'єкта порівняння при вищому ступені прикметників, стану особи, колективу, природи, а також носія характеристики особи (компонент складеного іменного присудка). Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 11	Функціонування родового відмінка без прийменника для вираження належності, ознаки предмета або особи, суб'єкта дії, названої віддієслівним іменником, носія ознаки (у поєднанні з прикметником), кількісно-іменних відношень, часу та дати, прямого об'єкта дії при запереченні. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 12	Функціонування родового відмінка з прийменниками для вираження початку руху (з, із, зі, в); приналежності до певної галузі науки, мистецтва, техніки (з, із, зі); матеріалу, з якого виготовлено предмет (з, із, зі); кінцевого пункту напрямку дії (до); призначення предмета, мета дії (до, для); місця, близькості до чого-небудь (біля, серед, недалеко від, праворуч/ліворуч від, навпроти, посеред); напрямку руху від особи чи предмета (від); причини (від, з); визначення параметрів, обмеження у чому-небудь (без). Ознайомче читання текстів науково-популярного стилю. Діалог-бесіда. Монолог-опис.

Тема 13	Функціонування давального відмінка для називання особи або предмету, для яких (на користь або на шкоду) відбувається дія; особи, яка є пасивним суб'єктом; при вказуванні на вік. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 14	Функціонування знахідного відмінка без прийменника для вираження безпосереднього прямого об'єкта дії; часу дії, тривалості, повторюваності; просторових понять. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 15	Функціонування знахідного відмінка з прийменниками для вираження напряму руху суб'єкта ( <i>в, у, на, за</i> ); на позначення часу здійснення, завершення дії, вказування на день тижня ( <i>в, у, за, через</i> ); на позначення часу тривалості дії ( <i>на, за</i> ); для вираження об'єктних відношень ( <i>за, про</i> ); для вираження причини дії ( <i>на</i> ); для вираження мети дії ( <i>до</i> ). Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 16	Функціонування орудного відмінка без прийменника та з прийменниками. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда. Монолог-опис.
Тема 17	Функціонування місцевого відмінка на позначення місця перебування особи або предмету; моменту часу ( <i>коли?</i> ) у поєднанні з назвами місяців та словом <i>рік</i> . Навчальне читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 18	Функціонування кличного відмінка на позначення адресата-об'єкта, до якого звертається мовець. Мовний етикет науковця. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-диспут.
<b>Змістовий модуль 3. Утворення та функціонування особових форм дієслова</b>	
Тема 19	Дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в теперішньому часі ( <i>вимірюю, міряєш, передає, залишаємося</i> тощо) Ознайомче читання текстів навчально-професійної сфери. Монологічне та діалогічне мовлення.
Тема 20	Дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі. Аудіювання текстів навчально-професійної сфери. Монологічне та діалогічне мовлення.
Тема 21	Дієвідмінювання дієслів <i>дати (роздати, передати), їсти (з'їсти)</i> у майбутньому і теперішньому часі. Ознайомче читання текстів науково-публіцистичного стилю. Монолог-переказ. Діалог-бесіда.
Тема 22	Змінювання дієслів недоконаного і доконаного виду в минулому часі за родами і числами. Реферативне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 23	Дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Монолог-роздум.
Тема 24	Утворення та функціонування форм наказового способу дієслова. Реферативне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-диспут.
Тема 25	Утворення та функціонування форм умовного способу дієслова. Ознайомче читання текстів публіцистичного стилю. Діалог-бесіда. Монолог-роздум.
Тема 26	Засоби, що встановлюють логічні відношення між висловлюваннями логічного аргументу: <i>але, теж, адже, бо</i> та ін. Навчальне читання текстів соціально-культурної сфери. Написання анотацій. Діалог-бесіда.
Тема 27	Основні вимоги до написання навчальних рефератів. Монологічне мовлення. Написання навчального реферату.
Тема 28	Основні документи українського діловодства. Автобіографія. Резюме. Діалогічне та монологічне мовлення.
<b>Змістовий модуль 4. Функціонально-комунікативні особливості українського словотвору</b>	
Тема 29	Утворення та функціонування ступенів порівняння якісних прикметників (проста та складена форма вищого й найвищого ступеня, суплетивна форма). Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Монолог-роздум.
Тема 30	Утворення та функціонування ступенів порівняння якісних прислівників (проста та складена форма вищого й найвищого ступеня, суплетивна форма).

	Реферативне читання та аудіювання текстів навчально-професійної сфери.
Тема 31	Утворення та функціонування видових пар дієслів. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Написання анотації. Діалог-бесіда.
Тема 32	Утворення та функціонування префіксальних дієслів руху. Реферативне читання текстів навчально-професійної сфери. Діалог-бесіда.
Тема 33	Утворення та функціонування назв осіб за видом діяльності. Анотування текстів соціально-культурної сфери. Монолог-міркування.
Тема 34	Утворення від дієслів та функціонування іменників-назв діяльності (суфікси - <i>ни</i> -, - <i>ни</i> -, - <i>ни</i> -, нульовий суфікс) та іменників-назв місць за виконуваною дією. Реферативне читання текстів навчально-професійної сфери. Діалог- бесіда. Монолог-розповідь.
Тема 35	Утворення прикметників від іменників. Анотування текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда. Монолог-розповідь.
Тема 36	Утворення прислівників від прикметників. Оглядове читання газетних матеріалів (новини галузі науки і техніки). Діалог-бесіда. Діалог-дискусія.

## Теми практичних занять

Тема 1. Відмінювання іменників чоловічого роду з основою на твердий приголосний, на м'який приголосний; з різними закінченнями та кінцевими компонентами. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-розпитування.

Тема 2. Відмінювання іменників жіночого роду із різними закінченнями. Ознайомче читання текстів науково-професійної сфери. Монолог-опис.

Тема 3. Відмінювання іменників середнього роду із різними закінченнями. Ознайомче читання тексту соціально-культурної сфери. Монолог-роздум.

Тема 4. Відмінювання множинних іменників та іменників спільного роду. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 5. Відмінювання абревіатур та складноскорочених слів. Оглядове читання газетних матеріалів (економічні новини). Діалог-бесіда.

Тема 6. Відмінювання прикметників чоловічого, жіночого, середнього роду із різними закінченнями. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Монолог-опис.

Тема 7. Відмінювання складних прикметників Оглядове читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-розпитування.

Тема 8. Відмінювання числівників на позначення часу та на позначення дати. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 9. Відмінювання займенників: особових, присвійних, особово-вказівних, питально-відносних, неозначених. Діалогічне мовлення.

Тема 10. Функціонування називного відмінка для позначення суб'єкта активної дії, об'єкта зацікавлення, об'єкта порівняння при вищому ступені прикметників, стану особи, колективу, природи. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 11. Функціонування родового відмінка без прийменника для вираження належності, ознаки предмета або особи, суб'єкта дії, названої віддієслівним іменником, носія ознаки (у поєднанні з прикметником). Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 12. Функціонування родового відмінка з прийменниками для вираження початку руху (з, із, зі, в); приналежності до певної галузі науки, мистецтва, техніки; матеріалу, з якого виготовлено предмет; кінцевого пункту напряму дії. Ознайомче читання текстів науково-популярного стилю. Діалог-бесіда. Монолог-опис.

Тема 13. Функціонування давального відмінка для називання особи або предмету, для яких (на користь або на шкоду) відбувається дія; особи, яка є пасивним суб'єктом. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 14. Функціонування знахідного відмінка без прийменника для вираження безпосереднього прямого об'єкта дії; часу дії, тривалості, повторюваності; просторових понять. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 15. Функціонування знахідного відмінка з прийменниками для вираження напряму руху суб'єкта; на позначення часу здійснення, завершення дії, вказування на день тижня; на позначення часу тривалості дії. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 16. Функціонування орудного відмінка без прийменника та з прийменниками. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда. Монолог-опис.

Тема 17. Функціонування місцевого відмінка на позначення місця перебування особи або предмету; моменту часу (*коли?*) у поєднанні з назвами місяців та словом *рік*. Навчальне читання текстів соціально-культурної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 18. Функціонування кличного відмінка на позначення адресата-об'єкта, до якого звертається мовець. Мовний етикет науковця. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-диспут.

Тема 19. Дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в теперішньому часі. Ознайомче читання текстів навчально-професійної сфери. Монологічне та діалогічне мовлення.

Тема 20. Дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі. Аудіювання текстів навчально-професійної сфери. Монологічне та діалогічне мовлення.

Тема 21. Дієвідмінювання дієслів *дати (роздати, передати), їсти (з'їсти)* у майбутньому і теперішньому часі. Ознайомче читання текстів науково-публіцистичного стилю. Монолог-переказ. Діалог-бесіда.

Тема 22. Змінювання дієслів недоконаного і доконаного виду в минулому часі за родами і числами. Реферативне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 23. Дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі. Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Монолог-роздум.

Тема 24. Утворення та функціонування форм наказового способу дієслова. Реферативне читання текстів науково-професійної сфери. Діалог-диспут.

Тема 25. Утворення та функціонування форм умовного способу дієслова. Ознайомче читання текстів публіцистичного стилю. Діалог-бесіда. Монолог-роздум.

Тема 26. Засоби, що встановлюють логічні відношення між висловлюваннями логічного аргументу: *але, теж, адже, бо* та ін. Навчальне читання текстів соціально-культурної сфери. Написання анотацій. Діалог-бесіда.

Тема 27. Основні вимоги до написання навчальних рефератів. Монологічне мовлення. Написання навчального реферату.

Тема 28. Основні документи українського діловодства. Автобіографія. Резюме. Діалогічне та монологічне мовлення.

Тема 29. Утворення та функціонування ступенів порівняння якісних прикметників (проста та складена форма вищого й найвищого ступеня). Ознайомче читання текстів соціально-культурної сфери. Монолог-роздум.

Тема 30. Утворення та функціонування ступенів порівняння якісних прислівників (проста та складена форма вищого й найвищого ступеня). Реферативне читання та аудіювання текстів навчально-професійної сфери.

Тема 31. Утворення та функціонування видових пар дієслів. Навчальне читання текстів науково-професійної сфери. Написання анотації. Діалог-бесіда.

Тема 32. Утворення та функціонування префіксальних дієслів руху. Реферативне читання текстів навчально-професійної сфери. Діалог-бесіда.

Тема 33. Утворення та функціонування назв осіб за видом діяльності. Анотування текстів соціально-культурної сфери. Монолог-міркування.

Тема 34. Утворення від дієслів та функціонування іменників-назв діяльності (суфікси *-ни-*, *-енн-*, *-інн-*, нульовий суфікс) та іменників-назв місць за виконуваною дією. Реферативне читання текстів навчально-професійної сфери. Діалог- бесіда. Монолог-розповідь.

Тема 35. Утворення прикметників від іменників. Анотування текстів науково-професійної сфери. Діалог-бесіда. Монолог-розповідь.

Тема 36. Утворення прислівників від прикметників. Оглядове читання газетних матеріалів (новини галузі науки і техніки). Діалог-бесіда. Діалог-дискусія.

## **Теми для самостійної роботи**

Називний відмінок для позначення носія характеристики особи (компонент складеного іменного присудка).

Родовий відмінок без прийменника для вираження кількісно-іменних відношень, часу та дати, прямого об'єкта дії при запереченні.

Родовий відмінок з прикметниками для називання призначення предмета, мета дії; місця, близькості до чого-небудь; напряму руху від особи чи предмета; причини; визначення параметрів, обмеження.

Давальний відмінок при вказуванні на вік.

Знахідний відмінок з прийменниками для вираження об'єктних відношень, причини дії, мети дії.

Суплетивна форма утворення ступенів порівняння якісних прикметників та прислівників.

Анотування текстів фахового спрямування.

## **Індивідуальні завдання**

Поглиблене, ознайомлювальне, реферативне читання текстів науково-технічної, науково-популярної, фахово орієнтованої, соціокультурної та офіційно-ділової сфери з охопленням змісту до 75%; виконання письмових

практичних завдань: написання конспектів, планів, тез; анотування та реферування науково-популярних текстів і текстів фахового спрямування; підготовка доповіді на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ.

## Контроль

Поточний контроль здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань студентів під час практичного заняття: усне опитування, виконання тестів, контрольних робіт, творчих завдань тощо.

Підсумковий контроль знань студентів у 6-му семестрі проводиться шляхом складання заліку, що може проводитись у формі усного опитування та/або тестів.

## Оцінювання результатів навчання

Модуль	Контрольна робота	Практичні заняття	Бали	Бали загалом
М1		20	50	100
М2	10	20		
М3		20	50	
М4	10	20		
	20	80	100	

## Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень [Кодекс етики ВНТУ, Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників ВНТУ, Положення про рейтингову систему оцінювання досягнень студентів у ВНТУ](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

## Базові інформаційні ресурси

- 1) Види дієслова: методичні вказівки до самостійної роботи з української мови для студентів-іноземців / Уклад. Л. Є. Азарова, Т. М. Пустовіт, Л. В. Горчинська. – Вінниця : ВНТУ, 2020. – 54 с.

- 2) Граматика української мови (у схемах та таблицях) для іноземних студентів. Синтаксис, стилістика : навч. посіб. / Л. Є. Азарова, Л. В. Горчинська, Н. Л. Франчук, Ю. В. Поздрань. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 95 с.
- 3) Інфокомунікації, радіоелектроніка та наносистеми на уроках української мови для студентів-іноземців. Частина 2 : навчальний посібник / І. Є. Зозуля, А. С. Стадній, М. М. Мошноріз. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 100 с.
- 4) Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з української мови для студентів-іноземців 3-го курсу всіх спеціальностей / Уклад. І. А. Сташкевич, І. О. Дубова. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 46 с.
- 5) Наука і техніка в сучасному світі: збірник науково-популярних текстів та навчальних завдань для студентів-іноземців технічних вишів / Г. Бойко, І. Васишин, Т. Гроховська, О. Качала, А. Моторний, І. Юзвяк; за ред. І. Карого. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 180 с.
- 6) Основи ІТ-технологій на уроках української мови : навчальний посібник для іноземних студентів / А. С. Стадній, Л. А. Радомська. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – 76 с.
- 7) Українська мова для іноземних студентів. Газетно-публіцистичні тексти та завдання до них (навч.-метод. посіб.) / Л. П. Дідківська, В. О. Любчевська-Сокур, Н. С. Ніколаєва. – Вінниця : ПП Балюк І. Б., 2012. – 327 с.
- 8) Українська мова для студентів-іноземців економічних спеціальностей: навчальний посібник / О. В. Абрамчук, О. А. Цимбал – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 94 с.
- 9) Українська мова. Країнознавство : навчальний посібник для студентів-іноземців / Н. Й. П'яст, А. С. Стадній, Л. А. Радомська. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 111 с.

### Інформаційні ресурси

1. Крок до України - <http://krok.miok.lviv.ua/uk>
2. Неправильно-правильно. — <http://nepravylno-pravylny.wikidot.com>
3. Словник української мови. — <http://sum.in.ua>
4. Ukrainian Lessons. — <https://www.ukrainianlessons.com>
5. Learn Ukrainian. — <http://ilanguages.org/ukrainian.php>
6. Lingva.UKR. — <https://speakukraine.net>
7. Funky Ukrainian. — <http://www.funkyukrainian.com>